

Оцінка методів використання допомоги державі післявоєнного відновлення

Артем Шульга

аспірант спеціальності 051 «Економіка»,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: artemshulha2000@gmail.com,

ORCID: 0009-0006-6089-3009

Віктор Грушко

доктор економічних наук, професор,

ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,

e-mail: victorgr@krok.edu.ua,

ORCID: 0000-0001-6263-2597

Актуальність теми. Після завершення воєнних конфліктів країни стикаються з масштабними викликами відновлення економіки, інфраструктури та соціальної сфери. У цьому контексті надзвичайно важливим є ефективне використання міжнародної та внутрішньої допомоги, яка надається державі. Від правильного розподілу та використання цих ресурсів залежить швидкість відновлення, соціальна стабільність та стійкий розвиток країни. Аналіз та оцінка методів використання допомоги дозволяють визначити оптимальні механізми її розподілу, мінімізувати корупційні ризики та забезпечити прозорість процесів.

Обґрунтуванню ефективності післявоєнного відновлення присвячено численні наукові дослідження та аналітичні звіти міжнародних організацій. Зокрема, Світовий банк [1] та Міжнародний валютний фонд [2] акцентують увагу на необхідності впровадження прозорих механізмів контролю за використанням допомоги. Дослідження Бюро економічного аналізу США [3] також свідчать про те, що ефективність використання ресурсів прямо залежить від рівня інституційної спроможності країни. Важливим доповненням є аналіз економічного стану країни під час війни, оскільки воєнні дії суттєво впливають на макроекономічні показники, скорочуючи ВВП, збільшуючи дефіцит бюджету та інфляцію, що відображено в дослідженнях щодо економіки війни [4].

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз методів використання допомоги державі післявоєнного відновлення, визначення ключових проблем та розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності цих процесів.

Для досягнення встановленої мети в роботі були вирішені наступні завдання:

- Проведено аналіз міжнародного досвіду використання допомоги під час післявоєнного відновлення;
- Ідентифіковано основні виклики та ризики, пов'язані з розподілом та контролем допомоги;
- Оцінено ефективність механізмів координації міждержавних і міжнародних організацій у питаннях відновлення;
- Розроблено рекомендації щодо удосконалення процесів використання допомоги.

Об'єктом дослідження є фінансові ресурси та фонди, що використовуються для відновлення економіки в післявоєнний період, зокрема державні резервні фонди, фонди міжнародної допомоги, а також державні позики та інвестиції.

Предмет дослідження – є процеси надання, розподілу та використання фінансової та матеріальної допомоги під час післявоєнного відновлення держави.

Етапи та результати. На першому етапі дослідження проведено аналіз світового досвіду використання допомоги у післявоєнний період. Виявлено, що найбільш ефективні моделі відновлення базуються на принципах прозорості, інклюзивності та децентралізації процесів прийняття рішень. Прикладом є досвід післявоєнної реконструкції Німеччини за планом Маршалла [5] та відновлення Боснії і Герцеговини за підтримки ЄС [6]. Також проаналізовано механізми розподілу допомоги в таких країнах, як Ірак та Афганістан, де міжнародні ініціативи були менш ефективними через недостатню координацію між донорами і місцевою владою, що призводило до зловживань та неефективного використання ресурсів. Досвід відновлення України має спиратися на подібні аналітичні висновки, враховуючи, що масштаби руйнувань та необхідні ресурси для реконструкції оцінюються у сотні мільярдів доларів [4].

На другому етапі дослідження проведено оцінку основних викликів та ризиків, пов'язаних з використанням допомоги. Серед них найбільш поширеними є неефективне планування, корупційні ризики, відсутність прозорості у звітності та дублювання фінансування різних проєктів. Для вирішення цих проблем було запропоновано концепцію багаторівневого контролю, що включає незалежний аудит, громадський моніторинг та цифрові інструменти відстеження витрат. Встановлено, що використання технологій блокчейн для моніторингу фінансових потоків може значно знизити ризики корупції та підвищити рівень довіри до розподілу коштів. Також розглянуто механізми залучення громадянського суспільства до оцінки ефективності розподілу допомоги, що дозволяє враховувати реальні потреби населення. У дослідженні також підкреслюється, що процес відновлення потребує не лише фінансових ресурсів, але й стратегічного управління ними. Як зазначає Грушко В.І. [4], важливу роль відіграє створення довгострокової економічної політики, що враховує структурні зміни в економіці та залучає іноземні інвестиції. Крім того, ефективність використання допомоги значною мірою залежить від координації між державними органами та міжнародними партнерами, що дозволяє мінімізувати дублювання програм фінансування та підвищити загальну результативність відновлення.

На третьому етапі було здійснено детальний аналіз механізмів координації між міжнародними донорами, державними установами та громадянським суспільством. Встановлено, що найефективнішими є моделі партнерства, де ресурси розподіляються через централізовані прозорі платформи із залученням незалежних спостерігачів. Аналіз діяльності ООН та Європейського Союзу у сфері післявоєнного відновлення показав, що координація фінансової допомоги через єдині міжнародні агентства дозволяє зменшити адміністративні витрати та уникнути дублювання програм. Також встановлено, що створення незалежних

наглядних рад, до складу яких входять представники міжнародних організацій, місцевої влади та громадських ініціатив, сприяє підвищенню ефективності використання допомоги.

Висновок. Післявоєнне відновлення є надзвичайно складним процесом, який потребує ефективного управління фінансовими та матеріальними ресурсами. Дослідження засвідчило, що ключовими факторами успішного використання допомоги є прозорість, координація та контроль. Використання міжнародного досвіду, впровадження сучасних цифрових технологій та посилення інституційної спроможності держави сприятиме ефективному відновленню та забезпеченню сталого розвитку країни.

Ключові слова: відновлення, міжнародна допомога, прозорість, контроль, ефективність, фінансова підтримка, моніторинг витрат.

Список використаних джерел

1. Світовий банк. *Післявоєнне відновлення та реконструкція*. – Вашингтон : Світовий банк, 2021. – 256 с.
2. Міжнародний валютний фонд. *Економічне відновлення після війни: кращі практики*. – Вашингтон : МВФ, 2022. – 198 с.
3. Бюро економічного аналізу США. *Післявоєнна економічна допомога та відновлення*. – Вашингтон : ВЕА, 2023. – 312 с.
4. Грушко В.І. *Економіка відновлення*. – Київ : Університет економіки та права «КРОК», 2023. – 221 с.
5. Айхенгрін Б. *Європейська економіка після 1945 року: координований капіталізм та його наслідки*. – Принстон : Принстонський університет, 2007. – 450 с.
6. Європейська комісія. *Боснія і Герцеговина: уроки післявоєнної реконструкції*. – Брюссель : Європейська комісія, 2020. – 175 с.